

**Genç İşsizliğe Yönelik Alan Araştırması:
Üniversite Öğrencileri Arasında Kaygı ve Umutsuzluk**

*A Survey for Youth Unemployment:
Anxiety and Hopelessness Among University Students*

Berna Yazar Aslan

*Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi
Centre for Labour and Social Security Training and Research
berna.yazar@csgeb.gov.tr*

Temmuz 2015, Cilt 6, Sayı 2, Sayfa: 71-86
July 2015, Volume 6, Number 2, Page: 71-86

P-ISSN: 2146-0000
E-ISSN: 2146-7854

İMTİYAZ SAHİBİ / OWNER OF THE JOURNAL
İsmail AKBIYIK
(ÇASGEM Adına / On Behalf of the ÇASGEM)

EDİTÖR / EDITOR IN CHIEF
Doç. Dr. Erdem CAM

İNGİLİZCE DİL EDİTÖRÜ / ENGLISH EDITOR
Bekir SERT

TARANDIĞIMIZ İNDEKSLER / INDEXES
ECONLIT - USA
CABELL'S DIRECTORIES - USA
ASOS İNDEKS - TR
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL - PL
KWS NET LABOUR JOURNALS INDEX - USA
DOAJ - SE

YAYIN TÜRÜ / TYPE of PUBLICATION
PERIODICAL - ULUSLARARASI SÜRELİ YAYIN
YAYIN ARALIĞI / FREQUENCY of PUBLICATION
6 AYLIK - TWICE A YEAR
DİLİ / LANGUAGE
TÜRKÇE ve İNGİLİZCE - *TURKISH and ENGLISH*

PRINT ISSN
2146 - 0000
E - ISSN
2146 - 7854

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Dr. Serhat AYRIM - ÇSGB
Dr. Siddık TOPALOĞLU - ÇSGB
Dr. Havva Nurdan Rana GÜVEN - ÇSGB
Nurcan ÖNDER - ÇSGB
Ahmet ÇETİN - ÇSGB
Doç. Dr. Erdem CAM - ÇASGEM

ULUSLARARASI DANIŞMA KURULU / INTERNATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Yener ALTUNBAŞ *Bangor University - UK*
Prof. Dr. Mehmet DEMİRBAĞ *University of Sheffield - UK*
Prof. Dr. Shahrokh Waleck DALPOUR *University of Maine - USA*
Prof. Dr. Paul Leonard GALLINA *Université Bishop's University - CA*
Prof. Dr. Douglas L. KRUSE *Rutgers, The State University of New Jersey - USA*
Prof. Dr. Özey MEHMET *University of Carleton - CA*
Prof. Dr. Theo NICHOLS *University of Cardiff - UK*
Prof. Dr. Mustafa ÖZBİLGİN *Brunel University - UK*
Doç. Dr. Kevin FARNSWORTH *University of Sheffield - UK*
Doç. Dr. Alper KARA *University of Hull - UK*
Doç. Dr. Yıldırım YILDIRIM *Syracuse University - USA*
Dr. Sürhan ÇAM *University of Cardiff - UK*
Dr. Tayo FASHOYIN *International Labour Organization - CH*

ULUSAL DANIŞMA KURULU / NATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR *Türkiye Bilimler Akademisi*
Prof. Dr. Yusuf ALPER *Uludağ Üniversitesi*
Prof. Dr. Cihangir AKIN *Yalova Üniversitesi*
Prof. Dr. Mustafa AYKAÇ *Kırklareli Üniversitesi*
Prof. Dr. Mehmet BARCA *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*
Prof. Dr. Eyüp BEDİR *Gazi Üniversitesi*
Prof. Dr. Vedat BİLGİN *Gazi Üniversitesi*
Prof. Dr. Toker DERELİ *Işık Üniversitesi*
Prof. Dr. Nihat ERDOĞMUŞ *İstanbul Şehir Üniversitesi*
Prof. Dr. Halis Yunus ERSÖZ *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Seyfettin GÜRSEL *Bahçeşehir Üniversitesi*
Prof. Dr. Aşkın KESER *Uludağ Üniversitesi*
Prof. Dr. Tamer KOÇEL *İstanbul Kültür Üniversitesi*
Prof. Dr. Metin KUTAL *Kadir Has Üniversitesi*
Prof. Dr. Ahmet MAKAL *Ankara Üniversitesi*
Prof. Dr. Sedat MURAT *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU *Çankaya Üniversitesi*
Prof. Dr. Ahmet SELAMOĞLU *Kocaeli Üniversitesi*
Prof. Dr. Ali SEYYAR *Sakarya Üniversitesi*
Prof. Dr. Haluk Hadi SÜMER *Selçuk Üniversitesi*
Prof. Dr. İnsan TUNALI *Koç Üniversitesi*
Prof. Dr. Cavide Bedia UYARGİL *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Recep VARÇIN *Ankara Üniversitesi*
Prof. Dr. Nevzat YALÇINTAŞ *Emekli Öğretim Üyesi*
Prof. Dr. Erinç YELDAN *Yaşar Üniversitesi*

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazar(lar)ına aittir.
Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.
The published contents in the articles cannot be used without being cited.

Genç İşsizliğe Yönelik Alan Araştırması: Üniversite Öğrencileri Arasında Kaygı ve Umutsuzluk

A Survey for Youth Unemployment: Anxiety and Hopelessness Among University Students

Berna Yazar Aslan¹

Öz

Yüksek genç işsizlik oranları işsizlik karşısında gençlerin en riskli grup olduğunu göstermektedir. Genç bireyler işgücü piyasasına ilk defa giriş, tecrübe eksikliği gibi genç işsizliğinin doğasında bulunan faktörler nedeniyle ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Ekonomik özgürlüğün elde edilememesi, sosyal ilişkileri olumsuz yönde etkilemekte ve gelecek kaygısı, endişe, umutsuzluk gibi psikolojik sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Bu çalışmada gençlerin kaygı ve umutsuzluk düzeylerini belirleyebilmek için üniversite son sınıf öğrencisi 751 kişiye Beck Umutsuzluk ve Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Anketi uygulanmıştır. Yapılan analizlere göre öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı ile umutsuzluk puanı ortalamaları sırasıyla $40,51 \pm 10,94$, $43,16 \pm 8,86$ ve $5,05 \pm 4,17$ 'dir. Ayrıca öğrencilerin cinsiyet ile kaygı, akademik başarı düzeyleri ile umutsuzluk, fakülte düzeyleri ile sürekli kaygı, iş deneyimi ile kaygı ve umutsuzluk, alınan eğitime uygun bir iş bulabilmek için geçmesi beklenen süre ile umutsuzluk ve sürekli kaygı, alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği ile kaygı ve umutsuzluk puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Genç İşsizlik, Genç İşsizlik Teorileri, Umutsuzluk, Durumluk - Sürekli Kaygı

Abstract

The highness of the youth unemployment rates show us young are the highest risky group for unemployment. Because of fourth unemployment's factors like entering to the labour market first-time, they face to economic, social and psychological problems. Young people's social relations are negatively affected and they feel psychologically disturbed as they couldn't get their economical freedom due to unemployment. In this study, Beck Hopelessness and Spielberger State-Trait Anxiety was administered to 751 young people. As a result, average state-anxiety and hopelessness level found respectively $40,51 \pm 10,94$ - $43,16 \pm 8,86$ and $5,05 \pm 4,17$. Significant differences were detected according to the findings of the students' anxiety and gender, hopelessness and academic achievement, state anxiety and faculty level, anxiety and hopelessness and work experience, hopelessness and state anxiety and expected duration of employment which is appropriated to received training, hopelessness and anxiety and qualification of the received education or the beginning to the working life.

Keywords: Youth Unemployment, Youth Unemployment Theorys, Hopelessness, State-Trait Anxiety.

¹ Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi, berna.yazar@csgb.gov.tr

Giriş

Toplumun tümünü etkileyen işsizlik dezavantajlı gruplar arasında yer alan gençler için büyük önem taşımaktadır. İşsizlik, uluslararası birçok kuruluş tarafından 15-24 yaş arası olarak kabul edilen toplumların en dinamik, en hassas ve en önemli demografik grubu sayılan gençleri ekonomik, sosyal ve psikolojik yönden olumsuz olarak etkilemekte ve taşıdığı önemi bir kat daha artırmaktadır. Toplumun en dinamik grubu sayılan gençlerin işgücü piyasası içinde yer alamamaları hem gençlerin tüm hayatını etkileyen sorunlara, hem de ülkelerin geleceği açısından telafisi mümkün olmayan beşeri sermaye kaybına neden olmaktadır (Erdayı, 2009:135). Bu çalışmanın amacı, işsizliğin psikolojik sonuçları arasında yer alan kaygı ve umutsuzluğu gençler üzerinde farklı etkenlere göre incelemektir. Çalışmanın literatür kısmında gençlik, genç işsizlikte mevcut durum ve genç işsizliğin sonuçları ortaya konulmaktadır. Araştırma kısmında ise Spielberger Durumluk Kaygı Envateri ve Beck Umutsuzluk Anketi ile gerçekleştirilen alan araştırmasından elde edilen verilerin analiz sonuçları yer almaktadır.

1. Gençlik ve Genç İşsizlik

1.1.Gençlik Kavramı

Literatürde farklı disiplinler açısından “gençlik dönemi” veya “genç” tanımları bulunmakta, kronolojik yaş ve yaşam evrelerindeki geçişlerin dikkate alınmasıyla farklı genç tanımlamaları ortaya çıkmaktadır (Seçer, 2006:79). Gençlik genellikle bir geçiş dönemi olarak da tanımlanmakta ve bu geçişler tam zamanlı eğitim ve öğretimden, işgücü piyasasında tam zamanlı bir işe, kök aileden hedef aileye ve ebeveyn ile yaşanan konuttan, ebeveynden ayrı yaşanan konuta geçiş olarak tanımlanmaktadır (Coles, 1995:8).

Aile ve çalışma sorumluluğu, hem insanoğlunun hayatta kalması için hem de gençlikten yetişkinliğe geçişte üstlenilmesi gereken rollerdendir (Fend, 1994:77). Modern toplumlarda bu iki rolü üstlenme yaşı gün geçtikçe artmakta ve böylece hem yeni bir gençlik kategorisi oluşmakta hem de bu kategorinin parametreleri sürekli olarak değişmektedir (Gür vd, 2012:14). Gençlik, demografik bir kategori olarak kabul edilmiş olmasına rağmen tanımı sorunlu ve kısmen bağıllık ilişkilerine dayalı olmasından dolayı belirsizdir (Çelik, 2010:111).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü’ne (UNESCO) göre; “gençlik” bir toplumun üyesi olarak bireyin hayatını tek başına sürdürmesi mümkün olmayan çocukluk döneminden bağımsız yaşama ve dayanışma bilincine sahip olunan yetişkinlik dönemine geçiş sürecidir. Gençlik, sabit bir yaş grubuna göre daha değişken bir kategori olup eğitim ve istihdamla ilişkilendirilmesi tanımlamanın yapılmasında kullanılan en kolay yoldur. Böylece “gençlik çoğunlukla kişinin zorunlu eğitimi tamamladığı yaş ile ilk iş bulduğu yaş arasındaki dönemi” ifade etmektedir (UNESCO,2015).

1.2.Genç İşsizlik

Gençlik için nicel olarak kullanılan en yaygın tanımlama, 15 ile 24 yaş arasındaki kişileri kapsamaktadır. Bu tanımlama zaman boyutunda ve ülkeler arasında verileri karşılaştırmak için Birleşmiş Milletler (UN), Dünya Bankası (WB), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) gibi uluslararası kuruluşlar tarafından birçok istatistik ve göstergede kullanılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tanımına göre genç işsiz, 15-24 yaş aralığında bulunan, referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da

olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişilerdir (TÜİK, 2015:xvii). Genç işsizlik oranı ise genç işsiz sayısının (15-24 yaş aralığı) genç işgücüne (istihdam edilenler ile işsiz toplamı) oranlanmasıyla elde edilmektedir.

ILO tarafından, her biri genç işsizliğin farklı yönlerini ele almada ve genç işsizlik sorununun önem düzeyinin belirlenmesinde kullanılan “genç işsizlik oranı”, “genç işsizliğin yetişkin işsizliğine oranı” (GİO/YİO), “işsiz gençlerin toplam işsizler içerisindeki oranı” (TİN/GİN) ve “genç nüfusun toplam genç nüfus içerisindeki oranı” (GİN/GN) olmak üzere dört gösterge tanımlanmıştır. (Gündoğan 2007:2-3)

Tablo 1: AB -28 ve Türkiye’de Genç İşsizlik ile İlgili Göstergeler, 2014

Ülkeler	Yıl	GİO	GİO/YİO	TİN/GİN	GİN/GN
Türkiye	2007	17,2	1,890	36,13	6,3
	2013	16,9	1,898	31,23	6,6
	2014	17,8	1,762	30,14	7,3
AB-28	2007	15,6	2,152	24,68	6,9
	2013	23,5	2,118	21,29	9,9
	2014	21,9	2,126	20,74	9,1

Kaynak: EUROSTAT; “Unemployment Rates by sex, age and nationally”,
[<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>]

2014 yılında AB-28 ülkeleri içerisinde 15-24 yaş aralığındaki nüfusun toplam nüfus içerisinde oranı en yüksek ülke olan Türkiye’dir. 2014 yılı AB-28 ortalamasına göre gençler arasındaki işsizlik oranı, yetişkinler arasındaki işsizlik oranının iki katıdır. Toplam işsiz nüfus içerisinde genç işsiz nüfusu 2014 yılında AB-28 ortalamasına göre %20,74’dür. Diğer bir ifadeyle AB-28 ülkelerinde her 100 işsizden yaklaşık 21’i gençtir. Genç işsiz sayısının toplam genç nüfusuna oranı incelendiğinde 2014 yılında AB-28 ortalaması %9,1 olup AB-28 ülkelerinde 15-24 yaşları arasındaki her 100 genç bireyden yaklaşık olarak 9’u işsizdir. Her bir gösterge Türkiye için incelendiğinde 2014 yılında genç işsizlik oranı %17,8 olup AB-28 ortalamasının altındadır. Gençler arasındaki işsizlik oranının, yetişkinler arasındaki işsizlik oranının yaklaşık iki katıdır (1,7). Toplam işsizler içerisinde genç işsizlerin oranı %30,14 olup her 100 işsizden yaklaşık 30’u genç işsizdir. Genç nüfus içerisindeki genç işsizlerin oranı %7,3 olup 15-24 yaşları arasındaki 100 kişiden yaklaşık olarak 7’si işsizdir (Aslan, 2014:37-38).

1.3. Genç İşsizliğin Sonuçları

Günümüzde “çalışma” bireyin en temel ve toplumsal haklarından biri olarak görülmektedir (Yüksel, 2003:22). Çalışma, bireylere yaşamı devam ettirebilmek için ekonomik bir kaynak özelliği taşımakta, statü, kimlik ve aidiyet duygusu sağlamakta, sosyal ilişkilerin gelişmesi ve güçlenmesi anlamında katkı yapmakta, bireyin kimliğini ve kişiliğini yapılandırmakta, sağlanan gelir ile çalışma dışı yaşamın maddi temelini oluşturmakta, kişisel hedeflere ve psikolojik tatmine ulaşmada bir araç ve sosyal bir görev anlamı taşımaktadır (Keser, 2009:5). Toplum içerisinde bireylerin çalışma istek ve yeteneğinde olup işsiz kalması diğer bir ifadeyle çalışma olanağı bulamaması insan yaşamı üzerinde derin ekonomik, sosyal ve moral etkiler bırakan bir olaydır (Talas, 1983:94). Toplumun kendini

yeniden üretme süreci olarak nitelenen gençliğin içerisinde bulunduğu işsizlik ise toplumu daha derinden etkilemekte, gençler üzerinde hem ekonomik hem de sosyal ve psikolojik olumsuzluk meydana getirmektedir (Gündoğan, 2007:29). Bütün dünyadaki gençler gibi ülkemizdeki gençlerinde karşılaştıkları en temel problemlerden biri eğitim sürecinin tamamlanmasının ardından işgücü piyasasına ilk giriş dönemlerinde ortaya çıkmaktadır (Pirler, 2007:148).

1.3.1. Ekonomik Sorunlar

Genç işgücü potansiyel bir üretim gücü olup, işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak özelliklere dönüştürüldüğünde, hem ülkelerin kalkınması hem de toplumlar açısından avantaj yaratan bir değeri oluşturacaktır. Toplumun verimliliğini ve üretim kapasitesini etkileyen gençlerin işsiz kalması, belirli bir eğitim seviyesinde olan yetişmiş iş gücünün istihdam edilerek üretime katılamamasından dolayı ülke üretiminde önemli kayıp ve eksik istihdama neden olmakta, topluma ek maliyet olarak geri dönmektedir (Karabıyık, 2009:294). Ayrıca tasarrufların azalması, sosyal güvenlik gelirlerinde kayıplar ve sağlık harcamalarında artış gibi sorunlara neden olmaktadır. Ülkeler teknolojik gelişmelerin gerisinde kalmakta ve küresel ekonomi içerisinde hem bugün hem de gelecekteki rekabet gücünü kaybetmektedir (Pirler, 2007:148). Bu durum genç işsizliğinin makroekonomik etkisi olarak değerlendirilmektedir. Mikro ekonomik etki ise genç işgücünün söz konusu güne kadar hiçbir işe girememiş olmasından veya çalışmakta olduğu işten ayrılmasından dolayı işsiz kalması ve gelir yokluğu çekmesi olarak ortaya çıkmaktadır (Murat ve Şahin, 2011:60). İş arama konusunda yeterli derecede bilgi sahibi olmaması, rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetlerinden yararlanamaması veya bu hizmetlerin yeterince gelişmemiş olması nedeniyle işgücü piyasasına entegre edilemeyen gençler, ülkelerin ve toplumun bugün ve gelecekteki refah ve kalkınma beklentilerinde ciddi sosyal ve ekonomik kayıp tehdidi oluşturmaktadır (Aslantep, 2007:53-54).

1.3.2. Sosyal Sorunlar

Toplumsal açıdan çalışma, bireyin bir iş ortaya koyabilmesi için diğer bireylerle etkileşim halinde ve hiyerarşik bir düzen içerisinde belli bir statüye ulaşmasını sağlar (Keser, 2009:58-60). İşsizlik birey açısından çalışmama durumunu ifade etmekte, yaşamın sürekliliği ve istikrarı için gerekli olan sosyal faaliyetin yokluğunu ortaya koymaktadır (Yılmaz ve diğerleri, 2004:166). Çalışmanın yitirilmesi, elde edilememesi, işsizlikle erken yaşta ve kimi zaman uzun süreli olarak karşılaşılması, bireylerde özgüven kaybına, bazı yeterliliklerin yitirilmesine ve sosyal anlamda birçok soruna neden olmaktadır. Uzun süreli işsizlik yaşayan bireyler ya kayıt dışı ekonomiye yönelmekte ve düşük gelirle sosyal haklardan yoksun bir şekilde çalışmakta ya da iş aramaktan vazgeçerek ilerleyen yıllarda daha ciddi sorunlarla karşılaşmaktadırlar (Pirler, 2007:148).

İşsizliğin yaygın ve sürekli olması, topluma ve sisteme karşı nefret duyguları ile birlikte tepkili davranışlarda artış görülmesine neden olmakta; bu durum ise sosyal bölünmüşlük ve toplumsal çatışmaya zemin hazırlamaktadır. Bireylerde sürecin dışına itilme nedeniyle tepkisel davranışların yerleşmesine ve bireylerin kendilerine veya çevrelerindekiyle yönelik zarar verici davranışlarda artış görülmesine neden olmaktadır (Yılmaz ve diğerleri, 2004:166). Gençlerde görülen işsizlik sosyal sorunların yanı sıra sağlık sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Yapılan bir araştırmada uzun süreli işsiz gençlerin diğerlerine göre sistolik kan basıncı, alkol, sigara ve uyuşturucu kullanma eğiliminin yanı sıra fiziksel ve psikolojik semptomlarında da artış olduğu sonucu elde edilmiştir

(Hammarström, 1994:403). İşsizlik sorunuyla karşılaşan gençlerin göstermiş oldukları diğer eğilimler aşırı uyku hali, internet salonu bağımlılığı, alkol, sigara, uyuşturucu madde bağımlılığı olarak sıralanabilmekte ve bu tür bağımlılıkların aile içi ilişkileri zedeleyeceği, çeşitli sıkıntılara ve şiddet eğilimine neden olabileceği söylenmektedir (Savcı, 2007:97).

1.3.3.Psikolojik Sorunlar

Çalışma bireylere statü, saygınlık, takdir, aidiyet gibi toplumsal içerikli katkılar sağlayarak yaşamlarının en önemli etkinlik alanını oluşturmaktadır. Çalışma hakkını yerine getiremeyen bireylerde özellikle gençlerde yaşadıkları gelir kaybının yanı sıra hayat standardında meydana gelen düşme nedeniyle bir takım fiziki ve psikolojik değişiklikler oluşmaktadır. İşin kaybedilmesi veya uzun süreli işsizlik yaşanması durumunda bireylerde zamanla gerginlik, depresyon, kendini yetersiz görme, uykusuzluk, özgüvenin yitilmesi, korku ve endişe gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca gelecek belirsizliği ve işe yaramama duygusu ile birlikte bireyler aşılması güç durumlarla karşı karşıya kalmaktadırlar (Yılmaz ve diğerleri, 2004:167).

Literatürde işsizliğin psikolojik etkilerini araştıran birçok araştırma bulunmaktadır (Graetz, 1993:715). İşsiz bireylerin psikolojik gönençlerinin (iyilik hallerinin) önemli düzeyde azaldığı, bu kişilerin tekrar istihdam edilmeleri durumunda ruhsal sağlıklarında önemli iyileşmeler olduğu, (Bolton ve Oatley, 1987:453) işsiz bireylerin işi olan bireylere göre daha depresif durumda oldukları ve tekrar istihdam edilmeleri durumunda ise daha az depresif oldukları, (Tiggemann ve Winefield, 1984:37) işsizlik durumunda gençlerin uyum sağlama zorluğu, sıkıntı, mutsuzluk ve çaresizlik gibi olumsuz duygular gösterdikleri, ayrıca işsiz bireylerin istihdam halinde olan bireylere göre daha sıkıntılı oldukları ve yalnız çektikleri, (Liem ve Liem, 1988:87) 60 günden daha uzun süre işsiz kalan bireylerin istihdam halinde olan bireylere göre yüksek düzeyde anksiyete, depresyon, somatik rahatsızlıklar, kin duyguları ve paranoyaya sahip oldukları, (Darity ve Goldsmith, 1993:58) 4-5 aydır işsiz olan bireylerin 2 aydır işsiz olan bireylere göre daha yüksek kaygı belirtileri gösterdiği sonuçları elde edilmiştir. Ayrıca işsizlik ile intihar, alkol ve sakinleştirici kullanımına bağlı olarak kendini yaralama veya zehirleme gibi eğilimler arasında ilişki olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Yılmaz ve diğerleri, 2004:167). İşsizliğin sonuçları bireyin bulunduğu konuma göre farklılık gösterebilmekte, örneğin aile reisinin işsiz olması ailede bulunan bütün bireyleri etkilerken bir başkasından sorumlu olmayan bireylerin yaşadığı işsizlik aile reislerine göre daha az etkili olabilmektedir. Aynı zamanda demografik özelliklere göre yaşanan işsizliğin etkileri farklılık gösterebilmektedir. 20 yaşın altında ve 60 yaşın üzerinde bulunan işsiz bireylerin 20-59 yaş aralığında bulunan bireylere göre iş kaybından daha az etkilendikleri görülmektedir. Eğitim seviyesi yüksek olmayan bireylerin ve kadınların iş kaybı durumunda veya işsizlik sürecinde daha fazla acı ve üzüntü yaşadıkları belirlenmiştir (Yüksel, 2003:23).

İşsizliğin psikolojik etkileri üzerine yapılan araştırmalara göre işsiz bireylerin; kendilerine olan güvenlerini yitirdikleri, algılanan yeterlilik (percieved competence) ve özyeterlilik düzeylerinde azalmalar yaşadıkları, hayat tatminlerinin azaldığı, depresif duygularının arttığı, stres düzeylerinin yükseldiği, genel olarak sağlık ve iyilik hallerinde önemli bir düşüş yaşandığı, umutsuzluk ve çaresizlik içine girdikleri, içine kapanma, yalnız duygusu hissettikleri, öz saygılarının zedelendiği gözlenmektedir (Güler, 2006:377).

Üniversite son sınıfta öğrenim gören, kısa zamanda hayata atılarak gelir elde edilecekleri işte çalışacak olan ve işte aradıkları özellikleri önceden planlamayan gençlerde kararsızlık ve bunun doğal bir sorucu olan; umutsuzluk, tutarsızlık ve kaygı yüksekliği görülmektedir

(Dereli ve Kabataş, 2009:32). Son yıllardaki ekonomik krizler, toplumsal olaylar, istihdam yetersizliği ve eğitim konuları irdelendiğinde, genç işsizlik ve sonuçları üzerine yapılan çalışmaların önemi ve gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

2. Araştırma

2.1. Araştırma Modeli

Bu alan araştırmasının amacı, son sınıfta öğrenim gören üniversite öğrencilerinin özellikle işsizlik algılarına bağlı kaygı ve umutsuzluk düzeylerini ve potansiyel işsiz kalma durumu ile karşılaştıklarında stratejilerini tespit edebilmektir. Araştırmanın temel soruları üniversiteli gençlerin taşıdıkları kaygı ve umutsuzluk ile işgücü piyasasına ait beklenti ve deneyimler, eğitim alınan fakülte, cinsiyet, akademik başarı düzeyi gibi değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığını test etmektir.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma evreni TÜBİTAK tarafından açıklanan “Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi” içerisinde yer alan ilk 20 üniversiteden biri olan Ankara ilindeki bir üniversitenin 2013-2014 eğitim-öğretim yılında on iki fakültesinin lisans programlarında son sınıfta eğitim gören öğrencilerdir. Evrenden tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemiyle örneklem çekilmiş, elde edilen örneklem büyüklüğü fakültelere oransal olarak dağıtılmıştır. Örneklem büyüklüğü 751 kişi olup, evrenin %5’i örneklem olarak alınmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm bilgi formu olup yaş, cinsiyet, akademik başarı düzeyi gibi bilgiler ile işgücü piyasasına ait beklenti ve deneyimlere ilişkin toplam 9 soru içermektedir. İkinci bölümde Beck Umutsuzluk Ölçeği, üçüncü bölümde ise Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri yer almaktadır. Beck Umutsuzluk Ölçeği – BUÖ (Hopelessness Scale); Bireyin geleceğe yönelik olumsuz beklentilerini belirlemeye, umutsuzluk derecesini objektif sayılarla ölçmeye yarayan, kendini değerlendirme türü bir ölçek olup Beck, Lester ve Trexler (1974) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, “gelecek ile ilgili duygular”, “motivasyon kaybı” ve “gelecek ile ilgili beklentiler” olmak üzere üç faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Türkiye’de Seber (1991) ile Durak ve Palabıykoğlu (1994) tarafından gerçekleştirilmiştir. Seber (1991) çalışmasında ölçeğe ilişkin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,86, Test-Tekrar Test Güvenilirlik Katsayısı ise 0.737; Durak (1994) çalışmasında ise Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak tespit edilmiştir (Durak ve Palabıykoğlu 1994:312-317). Beck Umutsuzluk Ölçeği toplam 20 sorudan oluşmakta ve yanıtlanmasında bireyden kendisine uygun ifadeler için “doğru”, olmayan ifadeler için “yanlış” şıkkının işaretlenmesi istenmektedir. Ölçekten alınabilecek puanlar 0-20 arasında değişmekte, alınan puanın yüksek olması bireydeki umutsuzluğun yüksek olduğunu göstermektedir (Duman ve diğerleri, 2009:28). Elde edilen toplam puanın 0-3 arası olması umutsuzluğun olmadığını, 4-8 arası hafif umutsuzluk, 9-14 arası orta seviyede umutsuzluk, 15-20 arası ileri derecede umutsuzluk olduğunu ve klinik düzeyde umutsuzluğa geçiş puanını 9 (orta ve ileri) olduğu belirtilmektedir (Cunningham, 2006:64). Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (State-Trait Anxiety Inventory- STAI); Bireylerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Spielberger ve arkadaşları tarafından (1964) geliştirilmiştir. Envanter, kısa ifadelerden oluşan 40 maddeyi içermekte ve birbirinden bağımsız iki ölçekten oluşmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2009:75). Durumluk Kaygı Ölçeği ilk 20 maddeden oluşmakta, belli bir

anda ve belirli koşullar altında bireyin içinde bulunduğu duruma ilişkin duygularını dikkate alarak kendini nasıl hissettiğini tanımlamasını; Sürekli Kaygı Ölçeği ise, diğer 20 maddeden oluşmakta ve bireyin genellikle kendini nasıl hissettiğini tanımlamasını gerektirmektedir (Kaya ve Varol, 2004:41). Türkçe güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları Necla Öner ve Ayhan Le Compte tarafından (1983) gerçekleştirilmiş olup Cronbach Alpha Güvenilirlik Katsayısı Sürekli Kaygı Ölçeği için 0,86-0,92 arasında, Durumluk Kaygı Ölçeği için ise 0,83-0,92 arasında bulunmuştur. Test- Tekrar Test Güvenilirlik Katsayısı Sürekli Kaygı Ölçeği için 0,73-0,86 arasında Durumluk Kaygı Ölçeği için ise 0,16-0,54 arasında bulunmuştur (Öner, 1997:368). Her iki ölçekte 4'er cevap seçeneği ile olumsuz duyguları ifade eden doğrudan ve olumlu duyguları ifade eden tersine dönmüş ifadeler bulunmaktadır. Ölçeğin içerdiği bütün maddeler 1-4 arası puanlanmakta ve artan puan yüksek kaygı düzeyini göstermektedir. Ölçekten elde edilen toplam puan değeri 20 ile 80 arasında değişebilmekte, elde edilen toplam puanın yüksek olması kaygı seviyesinin yüksek olduğunu, küçük puan kaygı seviyesinin düşük olduğunu ifade etmektedir (Duman ve diğerleri 2009:28).

2.4. Verilerin Toplanması

Soru kağıdı Mart-Haziran 2014 aralığında ilgili üniversiteden ve fakültelerden alınan yazılı izinle uygulanmıştır. Araştırmaya katılacak bireylere araştırmanın amacı ve önemi anlatılarak araştırmaya katılma onayları sözlü olarak alınmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS for Windows 21.0 Programı kullanılmıştır. Nicel bulguların sunumunda oran, aritmetik ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistikler, nitel bulgular için ise frekans tabloları kullanılmıştır. Veri setinin normal dağılım özelliği Kolmogorov – Smirnov testi ile incelenmiştir. Veri setinin normal dağılım gösterip göstermediğine göre iki grup arasındaki farklılıklar Independent Samples t testi ve Mann Whitney U Testi; ikiden fazla grup karşılaştırmaları gerektiğinde Post Hoc yöntemleri de dahil edilerek Tek Yönlü Varyans Analizi (one-way ANOVA) ve Kruskal Wallis gibi parametrik ve parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan 751 öğrencinin %53'ü kadın, %47'si erkektir. Katılımcıların ortalama yaş düzeyi 22,6 ±1,02'dir. Katılımcıların %26,9'u İktisadi ve İdari Bilimler (İİBF), %22,5'i Eğitim, %12,5'i Mühendislik, %10,9'u Fen, %8,4'ü Edebiyat, %4,3'ü Turizm, %4'ü Hukuk, %3,7'si İletişim, %2,4'ü Mimarlık, %1,6'sı Sanat Tasarımı (STF), %1,5'i Sağlık Bilimleri (SBF) ve %1,3'ü Teknoloji Fakültesi öğrencisidir.

Tablo 2: Bilgi Formu Sorularına Ait Tanımlayıcı İstatistikler

		Kadın (n ₁)	Erkek (n ₂)	Toplam (n)	Toplam (%)
Akademik başarı düzeyiniz nedir?	Çok İyi	30	22	52	7
	İyi	188	148	336	45
	Orta	166	149	315	42
	Kötü	12	31	43	6
	Çok Kötü	1	4	5	1
Alınan üniversite eğitimi iş yaşamına iyi bir başlangıç için yeterli mi?	Evet	140	128	268	36
	Kararsızım	158	123	281	37
	Hayır	99	103	202	27
Bugüne kadar iş deneyiminiz oldu mu?	Evet	194	248	442	59
	Hayır	203	106	309	41
Üniversite eğitiminiz dışında sahip olduğunuz avantajlarınız neler? (Çok Seçmeli)	Yabancı Dil	81	82	163	22
	Yurtdışı Deneyimi	21	29	50	7
	Staj	132	83	215	29
	Mesleki Kurs	55	59	114	15
	Diğer	108	101	209	28
Alınan eğitime uygun bir işte çalışmak için geçmesi beklenen süre nedir?	1 yıl içinde	157	122	279	37
	3 yıl içinde	162	137	299	40
	5 yıl içinde	32	30	62	8
	Düşünmüyorum	46	65	111	15
Bir yıl içerisinde iş bulunamaması durumunda kendilerine en uygun strateji nedir? (Çok Seçmeli)	Askere gitmek	0	123	123	16
	Yüksek lisans yapmak	139	52	191	25
	Sınavlara hazırlanmak	166	102	268	36
	Kurslara katılmak	45	23	68	9
	Kendi işimi kurmak	19	35	54	7
	Diğer	28	19	47	6

Öğrencilerin %45'i akademik başarı düzeyini "İyi", %42'si "Orta", %7'si "Çok İyi", %6'sı "Kötü" ve %1'i ise "Çok Kötü" olarak belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerin %37'si alınan üniversite eğitiminin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği hususunda kararsız kaldığını, %36'sı yeterli ve %27'si ise yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin %59'u bir iş deneyimi olduğunu, %41'i ise olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %40'ı alınan eğitime uygun bir işi 3 yıl içerisinde bulabileceğini düşünürken %37'si 1 yıl içerisinde, %8'i 5 yıl içerisinde bulabileceğini düşünmektedir. Ayrıca katılımcıların %15'i alınan eğitime uygun bir bulamayacağını düşünmektedir. Çoktan seçmeli yöneltilen üniversite eğitimi dışında sahip olunan avantaja yönelik değerlendirmede genel eğilimin staj yapmış olmak, yabancı dil bilmek ve diğer kriterler (kişisel gelişim seminerlerine katılmak, kişisel yetenekler, kişilik özellikleri vb.) olduğu görülmektedir. Katılımcıların mezuniyet sonrası bir yıl içinde iş bulamazlarsa olası stratejilerinin ne olacağını belirlemeye yönelik soruya kadınlardaki genel eğilim "Sınavlara Hazırlanmak" ve "Yüksek Lisans Yapmak" iken erkekler de "Askere Gitmek" ve "Sınavlara Hazırlanmak"tır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans

yaparak işgücü piyasasına girişi ertelemekte, öğrencilik hayatlarına devam etme ya da işgücü piyasasına giriş için KPSS vb. sınavlara hazırlanma eğilimi göstermektedirler.

Tablo 3: Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanı Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	C. Alpha	\bar{X}	s ²	s	Mak	Min	K-S Testi	P değeri (K-S Test)
Umutsuzluk	0,864	5,05	17,413	4,173	19	0	4,610	0,000
Durumluk Kaygı	0,923	40,51	119,738	10,942	75	20	1,959	0,001
Sürekli Kaygı	0,858	43,16	78,962	8,86	74	22	1,207	0,109

Kullanılan ölçeklerin güvenilirlik değerleri 0,85-0,92 arasında değişmekte olup bu değerler sosyal bilimlerde kabul edilen sınırlar içerisinde yer almaktadır. Katılımcıların ortalama umutsuzluk puanı 5,05±4,173, ortalama durumluk kaygı puanı 40,51±10,942 ve ortalama sürekli kaygı puanı 43,16±8,86'dır. "Kolmogorov Smirnov Testi (K-S)" sonuçlarına göre umutsuzluk ve durumluk kaygı ölçeklerinden elde edilen veriler normal dağılıma uymazken (p<0,05), sürekli kaygı ölçeğinden elde edilen veriler uymaktadır (p>0,05).

Tablo 4: Cinsiyete Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları

Ölçekler	Cinsiyet						Testler	
	Erkek			Kadın				
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s	Test İst.	p
Durumluk Kaygı	354	38,49	10,425	397	42,30	11,091	MWU=55736	0,000
Sürekli Kaygı	354	40,23	8,411	397	45,78	8,480	t=8,991	0,000
Umutsuzluk	354	4,85	4,179	397	5,23	4,164	MWU=65422	0,101

Kadın ve erkek öğrencilerin kaygı ve umutsuzluk düzeyleri Tablo 4'de verilmektedir. Buna göre kadın öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanları, erkek öğrencilerden yüksek olup aralarındaki fark istatistiksel açıdan anlamlıdır (p<0,05). Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığında farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Ceylan (2004), Gündoğar ve diğerleri (2007), Duman ve diğerleri (2009), Şahin (2009) yapmış oldukları çalışmalarda erkek öğrencilerin kaygı puanlarının kadın öğrencilerden daha yüksek olduğunu; Çakmak ve Havedanlı (2004) çalışmasında kadın öğrencilerin kaygı puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu fakat aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını tespit etmiştir. Akgün ve diğerleri (2007), Canbaz ve diğerleri (2007), Karagün ve Çolak (2009), Karaman (2009) ve Dursun ve Aytaç (2009) gerçekleştirdikleri çalışmalarda kadın öğrencilerin kaygı puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Üngören (2007), Arslan (2007), Tümerdem (2007) ve Doğan ve Çoban (2009) çalışmalarında ise cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Yapılan araştırma bulguları arasında farklı sonuçlar elde edilmesi araştırma yapılan örneklem özelliklerinin farklı olması, kullanılan kaygı ölçeğinin farklı olması ve kadın öğrencilerin yetiştikleri yer gibi araştırma kapsamında bulunmayan bir takım faktörlerden kaynaklanabilmektedir (Doğan ve Çoban, 2009:166). Cinsiyet açısından umutsuzluk puanları incelendiğinde erkek ve kadın öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (p>0,05). Üniversite öğrencileri ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir. Şahin (2009), Duman ve diğerleri (2009), Çelikel ve Erkorkmaz (2008) ve Ağır (2007) gerçekleştirdikleri

çalışmalarda erkek öğrencilerin umutsuzluk puanlarının kadın öğrencilerden daha yüksek olduğunu; Dursun ve Aytaç (2009) çalışmasında ise kadın öğrencilerin umutsuzluk puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Tablo 5: Akademik Başarı Düzeyine Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları

Akademik Başarı Düzeyi	Umutsuzluk			Durumluk Kaygı			Sürekli Kaygı		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Çok İyi	52	4,94*	4,198	52	39,31	12,268	52	43,98	9,428
İyi	336	4,23*	3,621	336	39,75	10,409	336	42,25	8,499
Orta	315	5,45*	4,290	315	41,44	11,267	315	43,82	9,147
Kötü	43	8,49*	5,059	43	41,16	10,454	43	44,58	8,675
Çok Kötü	5	6,60	5,413	5	39,40	14,241	5	42,60	11,415
Toplam	751	5,05	4,173	751	40,51	10,942	751	43,16	8,886
Test İst.	KW= 40,418			KW=4,321			F=1,713		
p değeri	0,000			0,364			0,145		

* Mann Whitney U Testi İkili Karşılaştırma - Post Hoc Analiz için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır: $p < 0,01$.

Akademik başarı düzeyine göre öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı puanları Tablo 5'te verilmektedir. Buna göre akademik başarı düzeyi ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Akademik başarı düzeyini "Kötü" olarak belirten öğrencilerin umutsuzluk puanları "Çok İyi", "İyi" ve "Orta" olarak belirtenlere göre; Akademik başarı düzeyini "Orta" olarak belirten öğrencilerin umutsuzluk puanları ise "İyi" olarak belirtenlere göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucu elde edilmiştir. Ehtiyar ve Üngüren (2008) ve Çelikel ve Erkorkmaz (2008) çalışmalarında başarı düzeylerinin kötü olduğunu belirten öğrencilerin, iyi olduğunu belirtenlere oranla umutsuzluk düzeylerinin anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonuçları elde etmişlerdir. Bu durum gençlerin psikolojik durumları üzerinde akademik başarı düzeyinin doğrudan bir etkisinin bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca akademik başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin hayata bakış açılarının olumlu veya umutsuz olan öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin düşük olduğu, derslerine yeterince odaklanamayarak başarısız olabildikleri şeklinde değerlendirilebilir (Çelikel ve Erkorkmaz, 2008:128). Durumluk ve sürekli kaygı puanları ile akademik başarı düzeyi etkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilememiştir ($p > 0,05$, $p > 0,05$). Literatürde akademik başarı düzeyi etkeni ile kaygı düzeylerinde meydana gelen değişiklikler hususunda bir görüş birliği bulunmamaktadır. Surtess ve diğerleri (2002), Alisinanoğlu ve Ulutaş (2000), Varol (1990), Genç ve diğerleri (1999), Çakmak ve Havedanlı (2004) ve Akgün ve diğerleri (2007) çalışmalarında başarı düzeyine göre kaygı düzeyinin değiştiğini, başarı düzeyi arttıkça kaygı düzeyinin azaldığını tespit etmişlerdir. Öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin düşük olması, başarısızlıklarından dolayı doyum sağlayamamalarına, güvenlerini kaybetmelerine ve kendilerini yetersiz hissetmelerine neden olarak gençlerin ruh sağlıklarının olumsuz yönde etkilenmesiyle sonuçlanabilmektedir (Varol, 1990:78). Çakmak ve Havedanlı (2005) çalışmasında başarı ve kaygı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 6: Öğrenim Görülen Fakülterle Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları

Fakülteler	Umutsuzluk			Durumluk Kaygı			Sürekli Kaygı		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
İletişim F.	28	5,89	5,405	28	42,04	9,442	28	49,68*	8,318
Mimarlık F.	18	3,89	2,742	18	42,11	8,663	18	42,50	7,326
Hukuk F.	30	3,43	2,725	30	38,03	7,275	30	41,07*	7,110
Mühendislik F.	94	4,66	3,851	94	39,78	9,739	94	42,54*	7,852
Fen F.	82	5,84	4,734	82	42,44	13,086	82	43,07	9,842
Edebiyat F.	63	6,21	4,936	63	41,51	11,696	63	44,62	10,547
İİBF	202	5,16	4,054	202	39,66	12,045	202	42,16*	9,119
Eğitim F.	169	4,72	3,855	169	40,84	10,311	169	43,76	8,305
SBF	11	4,64	3,042	11	41,64	8,663	11	47,45	4,987
Teknoloji F.	10	3,90	5,567	10	36,90	10,765	10	39,60	9,336
STF	12	4,17	3,664	12	47,17	8,376	12	45,92	5,664
Turizm F.	32	5,31	4,344	32	37,63	8,043	32	40,69*	8,855
Toplam	751	5,05	4,173	751	40,51	10,942	751	43,16	8,886
Test	KW= 15,129			KW=18,303			F=2,811		
p değeri	0,177			0,075			0,010		

* Dunnett T3 Testi - Post Hoc Analiz için $p < 0,05$

Eğitim görülen fakülterle göre öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı puanları Tablo 6’da verilmektedir. Buna göre sürekli kaygı puanı ile öğrenim görülen fakülte düzeyi arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). “İletişim Fakültesi” öğrencilerinin sürekli kaygı puanları “Hukuk Fakültesi”, “Mühendislik Fakültesi”, “İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi” ve “Turizm Fakültesi” öğrencilerine göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucu elde edilmiştir. Umutsuzluk ve durumluk kaygı puanı ile öğrenim görülen fakülte arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar ($p > 0,05$) bulunamamıştır. Çakmak ve Havedanlı (2005) çalışma kapsamında yer alan Eğitim ve Fen Fakülteleri arasında kaygı düzeyleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını belirtmektedir. Bu araştırma kapsamında yalnızca tek bir üniversitede öğrenim görmekte olan öğrencilerin olması, eğitim yaşantısı ve hayat standartları gibi özellikler göz önüne alınmamasından dolayı sadece örnekleme yönelik yorumlamalar yapılması mümkün olmaktadır. Bu alanda daha geniş örneklemlerle ileriye dönük inceleme hedefleyen araştırmalara gereksinim duyulmaktadır.

Tablo 7: İş Deneyimine Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları

Ölçekler	İş Deneyimi						Testler	
	Var			Yok			Test ist.	p
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s		
Durumluk Kaygı	442	39,71	10,811	309	41,64	11,046	MWU=61350	0,018
Sürekli Kaygı	442	42,33	8,977	309	44,35	8,630	t= -3,082	0,002
Umutsuzluk	442	4,81	4,087	309	5,39	4,276	MWU=62452	0,045

İş deneyimine göre öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı puanları Tablo 7'de verilmektedir. Buna göre iş deneyimi bulunmayan öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı puanları iş deneyimi bulunan öğrencilere göre daha yüksek olup aradaki fark istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p < 0,05$). Kaya ve Varol (2004) çalışmasında ilahiyat fakültesi öğrencilerinden herhangi bir işte çalışan öğrenciler ile çalışmayan öğrencilere ait durumluk kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiş, herhangi bir işte çalışan öğrencilerin sürekli kaygı düzeyi çalışmayan öğrencilere göre anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. İş deneyimi ve umutsuzluk arasında tespit edilen istatistiksel anlamlı farkın uygulamada anlamlı olmadığı ve medyan değerlerinin eşit olduğu görülmektedir ($m=4$). Üniversite eğitimi sırasında stajlar, part-time veya tam süreli çalışmalarla işgücü piyasasında iş deneyimi kazanmak öğrencilerin kaygı ve umutsuzluk düzeylerinin azalmasını sağlamaktadır. Ayrıca işgücü piyasasına ilk defa giriş yapacak gençler için iş deneyimi, öğrencilerin işe giriş süreci hakkında bilgi ve tecrübe kazanması, çalışılan sektörü tanınması, üniversite eğitiminde alınan teorik bilgilerin uygulamaya aktarılması, işgücü piyasasıyla ilgili sosyal ilişki ağı kurulması gibi birçok olumlu faktörü de beraberinde getirmektedir. Bahsedilen bu faktörler öğrencilerin iş bulması konusunda kendilerine olan güvenlerini artırdığını ve mezun olunması durumunda iş bulma açısından kaygı ve umutsuzluklarını azalttığını söylenebilmektedir (Dursun ve Aytaç, 2012:383).

Tablo 8: Alınan Eğitime Uygun Bir İş Bulabilmek İçin Geçmesi Beklenen Süreye Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları

İş Bulma	Umutsuzluk			Durumluk Kaygı			Sürekli Kaygı		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
1 yıl içerisinde	279	3,91*	3,314	279	39,14	9,838	279	41,79**	7,777
3 yıl içerisinde	298	5,18*	4,096	298	41,01	11,097	298	43,61**	8,768
5 yıl içerisinde	62	6,10*	4,594	62	42,19	11,075	62	46,55**	10,164
Düşünmüyorum	112	6,96*	5,104	112	41,63	12,710	112	43,50	10,381
Toplam	751	5,05	4,173	751	40,51	10,942	751	43,16	8,886
Test p değeri	KW= 41,930 (0,000)			KW=5,057 (0,168)			F=5,637 (0,001)		

* Mann Whitney U Testi İkili Karşılaştırma - Post Hoc Analiz için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır: $p < 0,0125$.

** Dunnett T3 Testi - Post Hoc Analiz için $p < 0,05$

Alınan eğitime uygun bir iş bulabilmek için geçmesi beklenen süreye göre umutsuzluk ve kaygı puanları Tablo 8’de verilmiştir. Buna göre umutsuzluk ve sürekli kaygı puanları ile alınan eğitime uygun bir iş bulabilmek için geçmesi beklenen süre arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Süre beklentisini “1 yıl içerisinde” olarak belirten öğrencilerin “3 yıl içerisinde”, “5 yıl içerisinde” ve “Düşünmüyorum” olarak belirtenlere göre; “3 yıl içerisinde” olarak belirten öğrencilerin ise “Düşünmüyorum” olarak belirtenlere göre umutsuzluk puanlarının daha düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucu elde edilmiştir. Dereli ve Kabataş (2009) tarafından sağlık yüksekokulu son sınıf öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen çalışmada 6 aydan kısa sürede iş bulabileceğini düşünen öğrencilerin diğer gruplara göre daha umutsuz oldukları sonucu elde etmiştir. Süre beklentisini “1 yıl içerisinde” olarak belirten öğrencilerin sürekli kaygı puanlarının “3 yıl içerisinde” ve “5 yıl içerisinde” olarak belirtenlere göre daha düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucu elde edilmiştir. Literatürde, yaşanan işsizlik süresinin işsizliğin sonuçları üzerinde etkili bir faktör olduğu belirtilmektedir. Güney Avustralya’da gerçekleştirilen bir çalışmada işsizlik süresi ile özsaygı, özsaygı ile psikolojik yakınmalar arasında negatif yönlü bir ilişki bulunduğu saptanmıştır (Yüksel, 2003:23).

Tablo 9: Öğrencilerin Alınan Eğitimin İş Yaşamına Başlangıç İçin Yeterliliği Düşüncelerine Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları

Eğitimin iş yaşamı için yeterliliği	Umutsuzluk			Durumluk Kaygı			Sürekli Kaygı		
	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s	n	\bar{X}	s
Evet	268	3,90*	3,641	268	37,58*	10,005	268	41,48**	8,574
Hayır	281	5,23*	4,055	281	41,53*	10,667	281	44,05**	8,853
Kararsızım	202	6,35*	4,578	202	42,96*	10,678	202	44,16**	9,052
Toplam	751	5,05	4,173	751	40,51	10,942	751	43,16	8,886
Test p değeri	KW= 48,278 (0,000)			KW=31,515 (0,000)			F=21,362 (0,000)		

* Mann Whitney U Testi İkili Karşılaştırma - Post Hoc Analiz için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır: $p<0,017$.

** Scheffe Testi - Post Hoc Analiz için $p<0,05$

Alınan eğitiminin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği görüşüne göre umutsuzluk ve kaygı puanları Tablo 9’da verilmektedir. Buna göre umutsuzluk ve kaygı puanları ile alınan eğitiminin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği görüşü arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($p<0,000$). Alınan eğitiminin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği görüşünü “Evet” olarak belirten öğrencilerin “Hayır” ve “Kararsızım” olarak belirten öğrencilere göre; “Hayır” olarak belirten öğrencilerin “Kararsızım” olarak belirten öğrencilere göre umutsuzluk puanlarının daha düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucu elde edilmiştir. Alınan eğitiminin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği görüşünü “Evet” olarak belirten öğrencilerin kaygı puanları “Hayır” ve “Kararsızım” olarak belirten öğrencilere göre daha düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucu elde edilmiştir.

Sonuç

Bu çalışmada işsizliğin psiko-sosyal etkilerinden umutsuzluk ve kaygı; hem TÜBİTAK tarafından açıklanan Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi içerisinde yer alan

ilk 20 üniversiteden birinde gerçekleştirilmesi hem de üniversite tarafından resmi izin alınabilen tüm lisans programlarında uygulanması açısından önemlidir. Konu üzerine pek çok araştırma yapılmış olmasına rağmen farklı örneklem özellikleri, kullanılan ölçek farklılıkları ve araştırma kapsamında kullanılan faktörler farklı sonuçlar elde edilmesine neden olmaktadır (Doğan ve Çoban, 2009:166).

Araştırma sonuçları eğitilmiş genç işgücünün kaygı ve umutsuzluk düzeylerini ortaya koymaktadır. Cinsiyet temelinde kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha kaygılı oldukları sonucu elde edilmiştir. Cinsiyet temelinde genç işsizlik oranları incelendiğinde de kadınların erkeklere göre daha yüksek işsizlik riski ile karşı karşıya olduğu görülmektedir. Ayrıca akademik başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin yüksek olanlara göre daha umutsuz oldukları sonucu elde edilmiştir. “İletişim Fakültesi” öğrencilerinin “Hukuk Fakültesi”, “Mühendislik Fakültesi”, “İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi” ve “Turizm Fakültesi” öğrencilerine göre daha yüksek sürekli kaygı taşıdıkları sonucu elde edilmiştir. İş deneyimi bulunmayan öğrencilerin iş deneyimi bulunan öğrencilere göre daha kaygılı oldukları yine araştırmadan elde edilen bir diğer sonuçtur. Alınan eğitime uygun bir işi kısa sürede bulabileceğini düşünen öğrenciler daha umutludur. Araştırmadan elde edilen önemli sonuçlardan birisi araştırmaya katılan öğrencilerin %15’i alınan eğitime uygun bir bulabileceğini düşünmemeleridir. Ayrıca alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için yeterli olduğunu düşünen öğrenciler konu hakkında kararsız kalan ve yetersiz olduğunu düşünen öğrencilere göre daha umutlu ve az kaygı taşımaktadırlar.

İşsizlik sorunundan en çok toplumun dinamik ve gelişmeye en açık kesimi olan gençler etkilenmektedir. İşgücü piyasası politikaları belirlenirken genç işgücüne yönelik düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu, işsizliği önlemek için bireylerin kendi niteliklerini artırmaya çalışmalarının yeterli olmadığı görülmektedir. Eğitilmiş gençler arasında yoğun olan işsizlik sorununu çözebilmek için atılması gereken en önemli adımlardan biri üniversitelerin eğitim kalitesini yükseltmesidir. Üniversitede verilen teorik bilgilerin staj, uygulama, teknolojik yenilikler vb. şekillerde desteklenmeli ve gerçek hayatla ilişkilendirilmelidir. Gençlerin hem işgücü piyasasını tanımaları hem de tecrübe sahibi olabilmeleri için işe ilk girişte önemli avantaj sağlayan staj, kısmi süreli çalışma vb. olanaklar sağlanmalıdır. Staj yapılması önemli olmakla birlikte stajların denetimi, niteliği amacına uygunluğu gibi esaslara da düzenlemeler ve yenilikler getirilmelidir. İşgücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda üniversite ve bölüm kontenjanlarının belirlenmesi ve güncellenmesi de ayrı bir önem taşımaktadır. Üniversite öğrencileri arasında görülen işsizlikten kaynaklanan umutsuzluk ve kaygının önüne geçilebilmesi için üniversiteler bünyesinde düzenlemeler yapılması, ayrıca işgücü piyasası, eğitim alınan bölüme ilişkin avantaj ve dezavantajlar, iş arama motivasyonu ve iş arama süresinde karşılaşılabilecek sorunlar hakkında gençlerin bilgi alabilecekleri birimlerin oluşturulması ile ilgili düzenlemeler gerçekleştirilebilir. Genç istihdamı sağlayan ve artırıcı etkileri olan teşvikler getirilmesi, girişimcilerin desteklenmesi, genç girişimcileri desteklemek destek sağlayan kurum ve kuruluşlara ulaşımın kolaylaştırılması gereklidir.

Kaynakça

Aslantepe, Gülay (2007) *Küresel İstihdam Eğilimleri ve Genç İşsizliği*, TİSK Akademi, Özel Sayı-1: 53-57.

Aslan Yazar, Berna (2014) *Türkiye’de Genç İşsizliğine Yönelik Bir Alan Araştırması: Üniversite Öğrencileri Arasında Kaygı ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi*,

- Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi, Ankara s.37-38.
- Bolton, Winifred ve Keith Oatley (1987) *A Longitudinal Study of Social Support and Depression in Unemployed Men*, **Psychological Medicine**, 17(2): 453-460.
- Casson, Mark (1997) **Youth Unemployment**, London: Macmillan Publishers Limited, s.100.
- Coles, Bob (1995) **Youth and Social Policy: Youth Citizenship and Young Careers**, London: UCL Press, s.8.
- Cunningham, Shaylyn (2006) **Anxiety, Depression and Hopelessness in Adolescents: A Structural Equation Model**, Master Thesis, University of Calgary: Lethbridge, Alberta, s. 64.
- Darity, Jr. William ve H. Arthur Goldsmith (1993) *Unemployment, Social Psychology, and Unemployment Hysteresis*, **Journal of Post Keynesian Economics**, Cilt:16(1), 55-75.
- Dereli, Feyza ve Sinem Kabataş (2009) *Sağlık Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi*, **Yeni Tıp Dergisi**, 26:31-36.
- Duman, Savaş; Özden Taşgın ve Selçuk Özdağ (2009) *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*, **Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi**, Cilt: 11(3), 27-32.
- Durak, Ayşegül ve Refia Palabıyıköğlü (1994) *Beck Umutsuzluk Örneği Geçerlilik Çalışmaları*, **Kriz Dergisi**, Cilt:2(2), 311-319.
- Dursun, Salih ve Serpil Aytaç (2009) *Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı*, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:27(1), 71-84.
- Erdayı, Utku (2009) *Dünya'da Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye*, **Çalışma ve Toplum Dergisi**, sayı:3, s.135.
- Erdoğan, Ekrem ve M. Çağlar Özdemir (2015) **Eğitilmiş Genç İşsizliği Araştırması Sakarya ili Örneği**, Sakarya: Sakarya Yayıncılık, s.17,19-20
- Fend, Helmut (1994) **The Historical Context of Transition to Work and Youth Unemployment, Youth Unemployment and Society** (Ed: A. C. Petersen & J. T. Mortimer) Cambridge University Press s.77-94.
- Graetz, Brian (1993) *Health Consequences of Employment and Unemployment: Longitudinal Evidence For Young Men and Women*, **Social Science Medicine** Vol:36(6), 715-724.
- Güler Kümbür, Burcu (2006) *İşsizlik ve Yarattığı Psiko-Sosyal Sorunların Öğrenilmiş Çaresizlik Bağlamında İncelenmesi*, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası** (Prof. Dr. Toker Dereli'ye Armağan Özel Sayısı) 55(1):373-394.
- Gündoğan, Naci (2007) **Genç İşsizliği**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, s.2-3, 15, 18, 29.
- Gür, S. Bekir; İbrahim Dalmış, Nur Kırmızıdağ, Zafer Çelik ve Nevel Boz, (2012) **Türkiye'nin Gençlik Profili**, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayınları, s. 14.
- Hammarström, Anne (1994) *Health Consequence of Youth Unemployment*, **Public Health**, Vol:186(6), 403-412.

- International Labour Organization (ILO) (2015), World Employment Social Outlook- Trends 2015, Geneva, s.21
- Karabıyık, İlyas (2009) *Avantaj ve Dezavantajları ile Genç İşsizliğinin Değerlendirilmesi*, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:13(3-4), 293-320.
- Kaya, Mevlüt ve Kübra Varol (2004) *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk-Süreklilik Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Samsun Örneği)*, **On dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, sayı:17: 31-63.
- Keser, Aşkın (2009) **Çalışma Psikolojisi**, Ankara: Ekin Basın Yayın Dağıtım, s. 5,58-60.
- Liem, Ramsey and J. Huser Liem (1988) *Psychological Effects of Unemployment on Workers and Their Families*, **Journal of Social Issues**, Vol:44(4), 87-105.
- Murat, Sedat ve Levent Şahin (2011) **AB Uyum Sürecinde Genç İşsizliği**, İstanbul: İTO Yayınları, s. 44-45,51-52,55-57,60.
- O'Higgins, Niall (1997) **The Challenge of Youth Unemployment**, Employment and Training Paper, ILO, Geneva, s. 27,28.
- Öner, Necla (1997) **Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler, Bir Başvuru Kaynağı**, İstanbul: Boğaziçi Yayınları, s. 368.
- Pirler, Bülent, (2007) *Genç İşsizliği Sorunu ve Çözmeye Yönelik Politikalar*, **TİSK Akademi**, Özel Sayı-1: 147-156.
- Savcı, İlkay (2007) *Türkiye'de Genç İşgücü Piyasasının Yapısı ve Genç İşsizliği*, **TİSK Akademi**, Özel Sayı-1: 87-108.
- Seçer, Barış (2006) *Uluslararası Boyutuyla Genç İşsizliği ve Gençlere Yönelik İstihdam Politikaları*, **TİSK Akademi**, Cilt:1(2), 78-97.
- Talas, Cahit (1983) **Sosyal Ekonomi**, Ankara: Sevinç Matbaası, s. 94-95.
- Tiggemann, Marika and Winefield, H. Anthony (1984) *The Effect of Unemployment on the Mood, Self Esteem, Locus of Control, and Depressive Affect of School-Leavers*, **Journal of Occupational Psychology**, Vol:57(1), 33-42.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2015) **İstatistiklerle Gençlik**, Ankara: TÜİK Matbaası, s. Xvii
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (2015) What do we mean by "youth" [<http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/>] 01.06.2015
- Yılmaz, Tuncay; Fatma Fidan ve Veli Karataş (2004) *İşsizliğin Sosyo-Psikolojik Sonuçları: Sosyo Demografik Özelliklere Göre Bireyin tutumları Bir alan Araştırması*, **Sosyal Siyaset Konferansları**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, Cilt: 48, 163-183.
- Yüksel, İhsan (2003) *İşsizliğin Psiko-Sosyal Sonuçlarının İncelenmesi (Ankara Örneği)*, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:4(2),21-38.